

Küsimine kõigepealt laste arvamust

Reporter Anu Jõesaar kirjutab 30. oktoobri Eesti Päevalehes: "Mis olekski silmale meeldivam, kui näha kodulinna tänavail kõndimas gümnaasiste, keda kõik vormist ära tunnuvad!" Tule taevas appi, nüüd veel ka ajakirjanikud!

Nõukogude ajal olid pikad juuksed ja teksad Lääne halb mõju. Mäletan, kuidas pikajuukseline küsis teda noominud haridusametnikult: "Kui ma kannaksin ülikonda, siis võiksin nurga taga teha ükskõik mida, aga oleksin ikka oma poiss? Kas teil on ükskõik, milline inimene minust tuleb, peaasi, et mul ülikond seljas on?" Vaene ametnik ei osanud selle peale suurt midagi kosta, aga tema kokutamisest võis järeldada, et enam-vähem nii see oligi. Mille poolest erineb nüüdse Eesti hariduspoliitika Eesti NSV omast?

Enamasti arvatakse, et õpetajaks saamise motiiv on armastus laste vastu ning soov neile arenemisel toeks olla. Õnneks on ka selliseid õpetajaid, kuid ei maksa unustada neid, kellele kool on sõjaväe aseaine. Algklasside lapsed on palju rohkem võimu all kui soldatid sõjaväes. Laste elumudel on küll kooli mine-

mise ajaks põhijoontes valmis, kuid koolis käimise vanus on selle lihvimise aeg ning pole sugugi ükskõik, mismoodi õpetajad teadmiste edastamise kõrval laste isiksusi mõjuvad.

Viimasel ajal paljuräägitud koolivägivald tähendab sõnavõtjate jaoks ennekõike füüsilist vägivald. Eks nende käegakatsutatavate asjadega on lihtsam opereerida, ka kohtus. Aga peab rääkima sellest, miks nad kaklevad, mitte sellest, kas ja kui tihti nad seda teevad. Sellest, millised inimesed neist saavad, mitte sellest, kuidas nad riietuvad.

Nõukogudeaegne hariduspoliitika põhines paralleelide tõmbamisel laste rääkimise ja kanade urineerimise vahel. Praegu kooliriietusega toimuv on tüüpiline nõukogulikkus. Viiekümneaastased on ostanud, et neil on õigus määrata, milliseid riideid lapsed kanda võivad. Ja neil ei tule pähegi küsida laste käest, mida nad kanda tahavad! See iseene-sestmõistetavus, millega õpilaste väljanägemise ümber toimetatakse,

OLAVI KÄRSNA
*Maksumaksjate
Liidu juhatuse
aseesimees*

ajab hirmu nahka. On paratamatu, et kapitalistliku ühiskonna algfaasis paljude asjade välist külge üleväärtustatakse, aga on ju olemas arenenumate riikide kogemus, kus see arenguetaap on ammu läbitud. Euroametnikud nõuavad meilt vangide olukorra parandamist mitte selleks, et nii kuskil kirjas on, vaid nende riikide areng on jõudnud sinnamaale, kus igat üksikisikut rohkem respektieritakse.

Kas ka Eestis tuleb koolis kasvatada keskmist kodanikku, kes oma individuaalsusega riigi alustusesid ei õõnesta? Lapsed ütlevad koolivormi kohta: "Kui oleks väärt kool, siis kannaks küll." Aga nagu teatas üks teenekas pedagoog oma uue klassi esimesel lastevanemate koosolekul: "Mina ennast nende järgi muutma ei hakka, nemad peavad ennast minu järgi muutma!"

Omavalitsust ei kõlvanud ükski tekst "korralikuks" riietuseks. Nüüd kõlbavad tavalise löikega teksapüksid, millega ka keskealiste silmad aja jooksul harjunud on, kanda, aga

tunked, millel jalgevahe madalal ripub, ei ole "korrektsed". Dressidest ei maksa rääkidagi. Miskipärast pole kuulnud, et riiete puhtusest oleks korrektsuse mõõdupuu tehtud. Ühes Tallinna koolis ei tahtnud direktor tossusid vahetusjalanõudena tunnustada, sest ainukesed korrektsed jalanõud on tema meelest nahkingad. Kas võib ikka nimetada pedagoogideks inimesi, kes tõsimeeli "väikesi vanainimesi" produtseerida soovivad? Või kes ajalehes teatavad, et tutistada ju ikka võib?

Meie õpetajate palgad on nende töö tähtsust arvestades häbematult madalad. Aga sellegi poolest peab rääkima ka sellest, kuidas nad oma käitumisega laste isiksusi mõjutavad, mitte ainult antud tundide arvust ja õpilaste hulgast klassides. Kui nad laste arvamust millekski ei pea, siis mida nad koolis teevad? Õpetavad lapsed või "annavad õppeaineid"? Ei imestaks, kui mõnele sääraselt kasvatatud õpilasele meeldib näha õpetajat pimedas ilma kotita edasi kõndimas ja kui ta sealjuures pedagoogi energiliselt tutistab. Tal meeldib õpetajat näha nimelt niiviisi ja tema tahtmine jääb seekord peale.